

Putování
s hraběnkou

dobrotivou paní
z Velkých Kunčic

Podróżowanie
z hrabią

Dobrą Panią
z Kończyc Wielkich

Dovolte, abych se Vám představila...

Jsem Gabriela hraběnka Thun-Hohenstein (1872-1957). Narodila jsem se ve Vídni Evženu Larisch-Mönnichovi (ze šlechtického rodu z Karviné) a Marii z rodu Deymů ze Stříteže. Maminka mi zemřela v svých 6 letech a krátce poté i tatínek. Naštěstí se o mne a mé dvě sestry postaral strýc Ferdinand, který nám vždy připomínal laskavost a dobré srdce naší maminky. Díky strýci jsem proto se svými dvěma sestrami vyrůstala u císařského dvora ve Vídni, přestože sídlo mého otce bylo ve Velkých Kunčicích (Kończycze Wielkie/PL). Ach jo, Vídeň, to byly krásné časy, život v té nejvyšší společnosti v přepychu a nádheře a plesy, o které nebyla ve městě nad modrým Dunajem nouze. Těšila jsem se dostatku přízně a obdivu. Proslulá císařovna Sissi si mě taky vybrala za svou dvorní dámu. V roce 1893 jsem se provdala za hraběte Felixe z rodu Thun-Hohenstein, který se věnoval vojenské kariéře a dotáhl to až na polního maršála. V jedněch vídeňských novinách o mně tehdy napsali - krásná, zdořilá, odvážná jezdkyň, filantropka, mecenáška umění, elegantní bruslařka, virtuózka na klavír, inteligentní a vtipná paní domu. Já si však více vážím toho, že mě měli lidé v mém okolí, a to jakéhokoliv původu, rádi. Naše čtyři potomky jsme vychovávali převážně v larischovském sídle, které jsem zdědila po otci a kde jsem to měla velice ráda. Zůstala jsem zde až do konce 2. světové války, zbytek života jsem pak žila v Těšíně (Cieszyn/PL). Nyní zde ale nejsme proto, abych detailně popisovala všechny milníky svého jistě bohatého života nebo neskromně vyjmenovávala své zásluhy a ocenění, kterými mne poctili mí krajané. Chtěla bych Vás provést zdejším rázovitým regionem, který dnes sice dělí hraniční čára, ale lidé na obou stranách k sobě mají stále blízko. Při našem putování se tedy budeme pohybovat na české a polské straně, ale stále budeme v Těšínském Slezsku.

Pozwolę sobie przedstawić Wam pokrótce moją osobę....

Nazywam się Gabriela von Thun-Hohenstein i jestem hrabiną (1872-1957). Urodziłam się w Wiedniu jako córka Eugeniusza Larisch von Mönnich (ze szlacheckiego rodu z Karwiny) oraz Marii z rodu Deym von Střítež. Moja mama umarła, gdy miałam 6 lat, niedługo po niej odszedł również mój tata. Na szczęście opiekę nade mną i moimi siostrami przejął mój wujek Ferdynand, który często opowiadał nam o życzliwości i dobroci serca naszej mamy. Dzięki wujkowi wychowywałam się wraz z moimi siostrami na dworze cesarskim w Wiedniu, chociaż rezydencja mojego ojca znajdowała się w Kończycach Wielkich w Polsce. Oj tak, życie w Wiedniu to były przepiękne czasy, w dostatku i splendorze i te cudowne bale, których również nie brakowało w tym wspaniałym mieście nad pięknym, modrym Dunajem. Cieszyłam się blogimi, bez troskimi chwilami mojego życia. Słynna cesarzowa Sissi wybrała mnie na swoją nadworną damę. W roku 1893 wyszłam za mąż za hrabiego Feliksa von Thuna und Hohensteina, który poświęcał się swojej karierze wojskowej, zdobywając ostatecznie tytuł feldmarszałka. Napisali wtedy o mnie w jednej z gazet wiedeńskich - piękna, uprzejma, odważna, filantropka, mecenasz sztuki, elegancka tancerka, wirtuoz fortepianu, inteligentna i dowcipna pani domu. Ja jednak najbardziej doceniam to, że byłam lubiana przez wszystkich ludzi w moim otoczeniu. Naszą czwórkę dzieci wychowywaliśmy głównie w rezydencji Larischów, którą odziedziczyłam po ojcu; to miejsce darzyłam bowiem ogromną sympatią. Zostałam tam do końca II wojny światowej, resztę życia spędziłam w Cieszynie w Polsce. Nie zamierzam jednak szczegółowo opisywać wszystkich kamieni milowych w moim bogatym w wydarzenia życiu lub nieskromnie wymieniać swoich zasług i nagród, którymi zaszczyli mnie moi rodacy. Zamiast tego chciałabym przybliżyć Wam ten specyficzny region, który dzisiaj jest co prawda podzielony granicą, ale ludzie po obu jej stronach są sobie bardzo bliscy. Nasza podróż będzie przebiegać zatem zarówno po czeskiej, jak i polskiej stronie, ale zawsze w granicach Śląska Cieszyńskiego.

OSOBY ZMIŃOWANE W PRŮVODCI OSOBY WYMIENIONE W PRZEWODNIKU

hrabě/hrabia Felix/Feliks
Thun-Hohenstein (1859-1941)

hraběnka/hrabina Gabriela Thun-Hohenstein
z rodu Larisch-Mönnich (1872-1957)

hrabě/hrabia Jindřich/Henryk
Larisch-Mönnich (1850-1918)

hraběnka/hrabina Jindřiška/Henrietta
Larisch-Mönnich (1853-1916)

hrabě/hrabia Jiří/Jerzy
Larisch-Mönnich (1855-1928)

Marie/Maria Louisa von Wallersse, (1858-1940)
neteř císařovny/siostrzenica cesarzowej Sissi

Ráda se zhostím role průvodkyně...

Na společnou cestu se vydáme, jak jinak než, kočárem. Přesně takový najdete v cíli našího putování na zámku Fryštát v Karvině.

Ale vy si můžete prostředek své cesty vybrat dle vlastního naturelu – velicpéd, motocykl nebo dokonce tu nejnovější vymoženost, které se říká automobil.

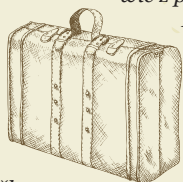

Odkud, kudy a kam spolu poputujeme

Nedlouho po svatbě jsem se s manželem vydala z našeho sídla ve Velkých Kunčicích na návštěvu našich příbuzných do nedaleké Karvině a Fryštátu (dnes Karviná/CZ) a touto trasou vás s několika zastaveními provedu. Ukáži vám zajímavá a mnou oblíbená místa, některá však již jen jako vzpomínku. Poputujeme tedy trasou společně, ale každý v jiné době.

Za kým se vydáme a proč

Jeli jsme tehdy navštívit mého bratrance Jindřicha a jeho choť sestřeničky Jindřišky, hrabata Larisch-Mönnich. Oba totiž byli také bratranec a sestřenička. Návštěva měla ryze společenský charakter a taky jsem s nimi chtěla probrat tu stále ještě živou tragickou událost v Mayerlingu. Byli nešťastní z toho, že se to dotklo i jejich blízké rodiny. Vždyť na zámku Fryštát nějakou dobu pobýval jejich bratranec hrabě Jiří se svou novomanželkou Marií Louisou von Wallersee, neteří císařovny Sissi, která byla do tohoto skandálu zapletena. K jejich zasnoubení došlo právě na vedlejším zámku Solca v Karvině, kde bylo v té době hlavní sídlo Jindřicha a Jindřišky. Tam se k nám při naší návštěvě připojila i má sestra Františka kněžna von Starhemberg, která přijela z nedalekého zámku na panství v Rychvaldu.

Z příjemností vciely se v roli průvodníka...

We společnou podrož vyrazíme oczywiście powozem. Dokladnie taki powóz można zobaczyć w miejscu docelowym naszej podróży, tj. w Palacu Frysztat w Karwinie. Środek transportu może być jednak dowolny, decyzja należy do Was - może to być rower, motocykl lub najnowszy rodzaj środka transportu - samochód.

Skąd, dokąd i gdzie udamy się w wspólną podróž

Niedługo po ślubie wyjechaliśmy z mężem z naszej rezydencji w Kończycach Wielkich i udaliśmy się w odwiedziny do naszych krewnych do Karwiny i Frysztatu (dziś Karwina/CZ) i właśnie tę trasę chciałabym Wam przedstawić z powodu związanych z nią ciekawostek. Pokażę Wam interesujące i uwielbiane przeze mnie miejsca, niektóre z nich są już dzisiaj tylko wspomnieniem. W podróž wyruszymy wspólnie, ale w innych czasach.

Do kogo pojedziemy i dlaczego

Jechaliśmy wówczas odwiedzić moją kuzynę Jindřicha oraz jego małżonkę, kuzynkę Jindřiškę, hrabiów Larisch-Mönnich. Oboje też byli kuzynami. Nasza wizyta miała czysto towarzyski charakter, chciałam porozmawiać z nimi o ciągle jeszcze żywej w pamięci tragedii w Mayerlingu. To nieszczęście dotknęło także ich i ich bliskich. W palacu Frysztat przebywał przez jakiś czas ich kuzyn, hrabia Jiří ze swą świeżo poślubioną małżonką Marią Luizą von Wallersee, siostrzenicą cesarzowej Sissi, która była właśnie zaplątana w ten skandal. Ich zaręczyny odbyły się wcześniej w sąsiednim zamku Solca w Karwinie, tam znajdowała się wówczas rezydencja główna Jindřicha i Jindřišky. Tam też dołączyła do nas moja siostra, księżna Franciszka von Starhemberg, która przybyła z niedalekiego zámku Rychwald.

zámek Solca

Naše cesta začíná

v mém sídle ve Velkých Kunčicích (Kończycze Wielkie/PL), kde jsem si ještě před odjezdem do Čech zašla na ranní bohoslužbu do (1) kostela sv. Michaela Archanděla.

1

Dřevěný kostel pochází z roku 1777. Zdejší farost je však zmiňována již r. 1335 v soupisu papežského nuncia za účelem odvodu tzv. Svatopetrského haléře papeži. Kostel byl postaven v místě svého menšího, rovněž dřevěného, předchůdce, z kterého se dodnes zachovaly zvony vyrobené v letech 1489, 1555 a 1752. Kostel představuje jednoduší roubenou dřevostavbu na kamenné podezdívce. Jeho čtvercová věž, která se směrem nahoru zužuje, je zakončena barokní cibulí. Interiér je tvořen polychromickou výzdobou z r. 1884. Vedle křtitelnice se nachází socha z r. 1737 ve stylu rokoka zobrazující Jana Křtitele křtícího Ježíše Krista v řece Jordán.

Po duševní očistě přejdu na tu fyzickou. Trochu se před ukodrcanou cestou kočárem ještě projdu (cca 2,5 km). Nedaleko starého hřbitova můžete vidět (2) bronzový pomník hraběnky Gabriely Thun-Hohenstein, který na mou počest nechají zhotovit v roce 2019 mí milí Hažlané a Těšňáci a který k mé velké radosti potvrzuje, že na mě vzpomínají v dobrém i v časech budoucích. Za starým hřbitovem budete ve vaší době mítet i nový hřbitov, kde je (3) hrob rodiny Thun-Hohenstein.

2

Nasza podróž rozpoczyna się

w mojej rezydencji w Kończycach Wielkich w Polsce, gdzie jeszcze przed wyjazdem do Czech udałam się na ranną mszę do (1) kościoła św. Michała Archaniola.

Drewniany kościół pochodzi z 1777 roku. Pierwsze wzmianki o miejscowej parafii pojawiają się już w roku 1335 w spisie nuncjusza papieskiego sporządzanym dla celów wniesienia Świętopietrza. Kościół został postawiony na miejscu

1

mniejszego, również drewnianego budynku, z którego do dziś zachowały się dzwony z 1489, 1555 i 1752 roku. Jest to jednonawowa budowla drewniana na kamiennym podmurówce. Kwadratową wieżę zwężającą się ku górze wieńczy hełm cebulasty. Wnętrze wypełniają polichromowane dekoracje z roku 1884. Obok baptysterium znajduje się rzeźba z roku 1737 w stylu rokoko przedstawiająca Jana Chrzciciela chrzczącego Jezusa Chrystusa w rzece Jordan.

Po oczyszczeniu duchowym, kolej na doznania fizyczne. Zanim znowu usiądę do telepiącej się w czasie podróży drożki, przejdę jeszcze kawałek pieszo (ok. 2,5 km). Niedaleko staro cmentarza można zobaczyć (2) pomnik hrabiny Gabrieli Thun-Hohenstein z brązu, który na moją część postawili w roku 2019 mili mieszkańcy Hažlacha i Cieszyna, sprawiając mi tym samym ogromną radość - najwidoczniej myślę o mnie dobrze również w przyszłości. Za starým cmentarzem w Waszych czasach będziecie mogli odwiedzić również nowy cmentarz, gdzie znajduje się (3) grób rodziny Thun-Hohenstein.

Zde jsou pochováni tři členové šlechtické rodiny - Gabriela hraběnka Thun-Hohenstein (1872-1957) z karvínského rodu Larisch-Mö-

nnich, čestná občanka Těšína, která byla za svou charitativní práci a obětavost zvaná „dobrotivá paní“, nositelka Řádu Polonia Restituta; její manžel Felix hrabě Thun-Hohenstein (1859-1941), generálporučík rakousko-uherské armády, bývalý velitel císařsko-královské stráže, poté pobočník císaře Františka Josefa I; její sestra Františka kněžna von Starhemberg (1875-1943).

Są w nim pochowani trzej członkowie rodziny szlacheckiej - hrabina Gabriela Thun-Hohenstein (1872-1957) z karwińskiego rodu Larisch-Mönnich, honorowa obywatelka Cieszyna, nazywana „Dobrą Panią z Kończyc” ze względu na swą działalność charytatywną i ofiarność, odznaczona Orderem Odrodzenia Polski, jej mąż - hrabia Feliks Thun-Hohenstein (1859-1941), generał porucznik wojsk austro-węgierskich, były dowódca straży cesarsko-królewskiej, a następnie adiutant cesarza Franciszka Józefa I; jej siostra, księżna Franciszka von Starhemberg (1875-1943).

Trzeba przyznać, że jest to piękne miejsce wiecznego spoczynku. Przejdziemy się jeszcze kawałek dalej, gdzie po ok. 800 m naszym oczom ukaże się pamiątkowe drzewo (4) „Zielona grusza”. Po oglądaniu smutnych pamiątek po ofiarach II wojny światowej, spojrzenie na ten pomnik przyrody na pewno poprawi Wam nastrój. Będzie on obecny również w Waszych czasach, a jego ówczesny wiek będzie sięgał 150 lat. Grusza nie będzie jednak najstarsza w okolicy.

Szerokość drzewa po obwodzie wynosi 190 cm, wysokość 8 m. Grusza miała zostać zasadzona z okazji rocznicy zniesienia pańszczyzny w 1848 roku. Mówi się, że w tych złych czasach na tu-tejszej ławce przesiadywał zarządca folwarku „Karłowiec”, który pilnował rolników pracujących na pobliskim polu. Jeśli ktoś nie wypełniał należycie swojego obowiązku feudalnego, był wzywany do ławki i otrzymywał chłostę, aby w ten sposób bardziej „zmotywować się” do lepszej pracy. Obecnie pod drzewem znajduje się replika ławki.

Musím uznat, že je to hezké místo odpočinku. Projdeme se ještě dále, až se asi po 800 m dostaneme na dohled památného stromu (4) Zelená hrušeň. Přestože předtím budete mítet dva památníky obětem 2. sv. války, pohled na tuto přírodní památku vás naladí pozitivně. Vždyt zde bude stát i ve vaší době a to už bude více než 150 let. A zdaleka nebude v okolí nejstarší.

Strom měří po obvodu 190 cm a je vysoký 8 m. Měl být vysazen u příležitosti výročí zrušení poddanství v roce 1848. Vypráví se, že v těch zlých časech zde na lavičce sedával správce statku „Karłowiec”, který hlídal rolníky na blízkém poli. Pokud si někdo svou feudální povinnost dost pilně neodpracoval, byl k lávce přivolán a obdržel výprask, aby byl „motivován“ k lepšímu výkonu. Nyní se u stromu nachází replika lavičky.

U druhého pomníku odbočíme vlevo a pak asi po 500 m opět vlevo a dojdeme na (5) vyhlídkové místo, odkud pak již scházíme k (6) panskému statku Karłowiec.

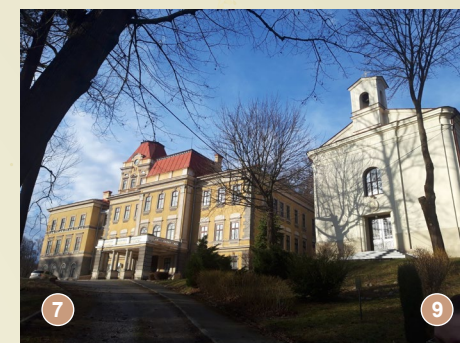
První historická zmínka o statku „Karłowiec” pochází z roku 1760. V minulosti patřil ještě spolu s jinými statky k zámku, přičemž celý majetek se rozkládal na ploše 580 ha. Po 2. sv. válce zde byl krátce podnik Vyšší zemědělské školy se sídlem na zámku. Od roku 1952 se zde provozoval chov mléčného skotu a v menším rozsahu i koní. Podnik fungoval až do roku 1997. V letech 2009 až 2010 byly na statku pod dohledem památkářů provedeny renovační práce, kterými byl objekt upraven pro agroturistiku.

Na statku jsem ještě potřebovala probrat nějaké účty se správcem a nyní se již rychlou chůzí vydávám k zámku - (7) Palác Larisch-Mönnichů, kde mám vše připravené na cestu, zavazadla a kočár již čekají. Po takové příjemné ranní procházce se přece jenom ráda usadím do kočáru a nechám se vézt. Císařovna Sissi by mnou asi tak nadšená nebyla, jelikož ta byla známa svým až fanatickým nadšením pro dlouhé horské chůze. Obvykle bych si ještě zašla načerpat energii ke dvěma majestátným (8) dubům, které se nacházejí kousek od zámku západním směrem (ul. Dolna), ale už v dálce vi-

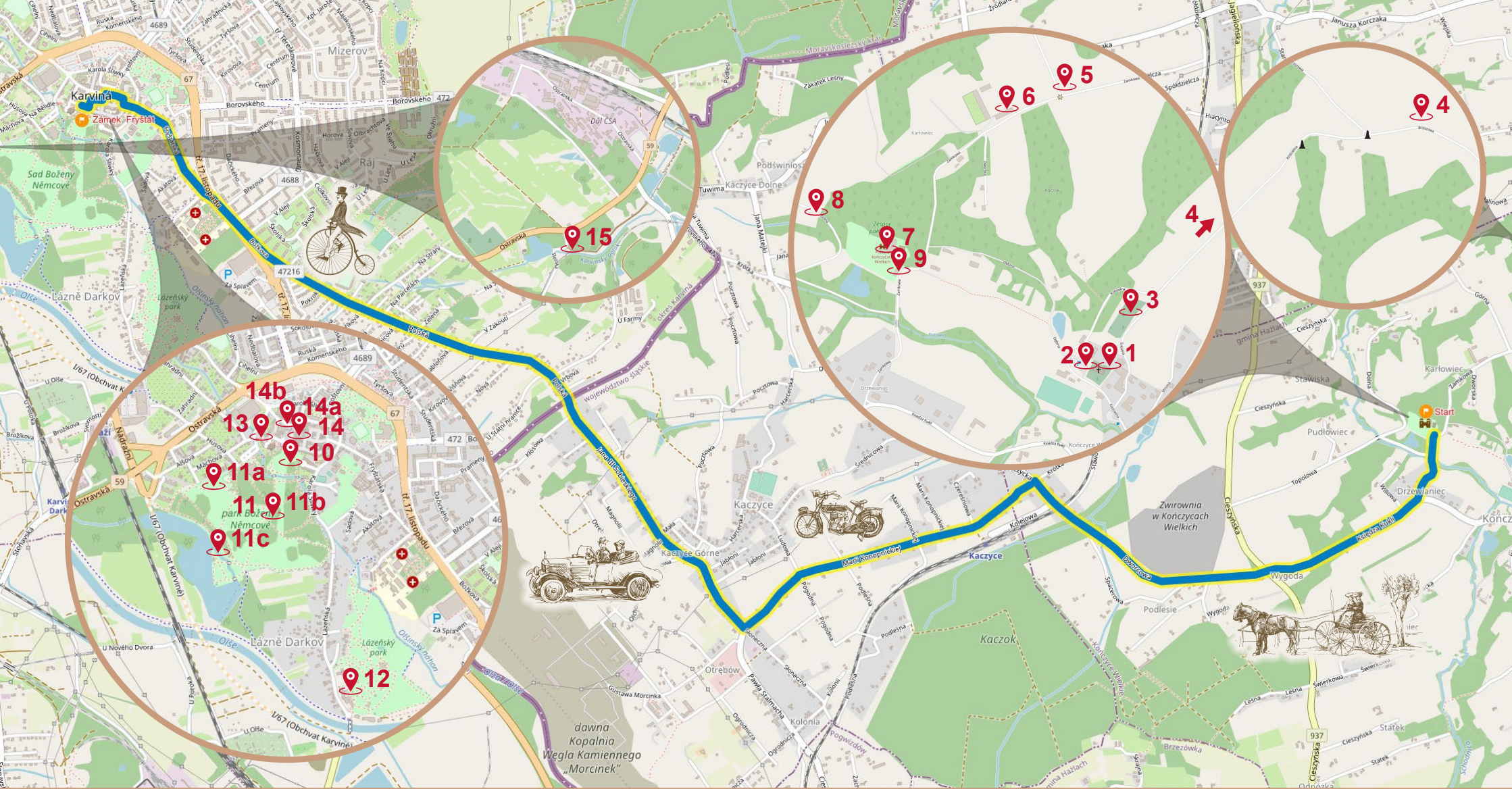
Przy drugim pomniku skręcamy w lewo, po ok. 500 m znou w lewo, aż dojdziemy do (5) punktu widokowego, skąd następnie schodzimy w kierunku (6) folwarku „Karłowiec”.

Pierwsza wzmianka historyczna o folwarku „Karłowiec” pochodzi z 1760 roku. W przeszłości folwark należał podobnie jak inne tego rodzaju gospodarstwa do pałacu, a całości majątku zajmowała obszar 580 ha. Po II wojnie światowej w pałacu znajdowała się przez krótki okres czasu Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego. Od roku 1952 prowadzono w nim hodowlę bydła mlecznego, a mniejszym zakresie również koni. Przedsiębiorstwo funkcjonowało aż do roku 1997. W latach 2009 do 2010 na folwarku prowadzono prace remontowe pod okiem konserwatorów zabytków; po ich zakończeniu obiekt został przekształcony w agroturystykę.

W folwarku musiałam jeszcze załatwić parę spraw rachunkowych z zarządcą, ale już szybciotko idę w stronę pałacu (7) rodziny Larisch-Mönnich, wszystko mam już tam przygotowane do dalszej podróży, bagaże i powóz już czekają. Co prawda moja poranna przechadzka była bardzo przyjemna, ale chętnie wsiądę do powozu i odpocznę podczas podróży. Ce-

sarzowa Sissi nie byłaby zadowolona z mojego podejścia, była bowiem znana ze swojego umiłowania do długich, górskich wędrówek. Normalnie poszłabym jeszcze zaczerpnąć energii z dwóch majestatycznych (8) dębów, które znajdują się niedaleko pałacu w kierunku zachodnim (ul. Dolna), ale w oddali widzę już mojego małżonka czekającego przy (9) kapliczce. Najwyższy czas udać się do Frysztatu i Karwiny.

Velké Kunčice:

1. kostel sv. Michaela Archanděla
2. pomník hraběnky Gabriely Thun-Hohenstein
3. hrob rodiny Thun-Hohenstein
4. památný strom Zelená hrušeň
5. vyhlídkové místo
6. panský statek Karłowiec
7. zámek Larisch-Mönnichů
8. památné duby „Měšek“ a „Premek“
9. kaple Božské prozřetelnosti

Karviná:

10. zámek Fryštát
11. záměcký park
- 11.a dětský koutek
- 11.b zookoutek
- 11.c rekreační areál Lodičky
12. Lázně Darkov
13. farní kostel Povýšení sv. Kříže
14. Masarykovo náměstí
- 14.a kašna
- 14.b Muzeum Těšínska a knihovna
15. kostel sv. Petra z Alkantary

Kończyce Wielkie:

1. kościół św. Michała Archaniola
2. pomník hrabiny Gabrieli Thun-Hohenstein
3. grób rodziny Thun-Hohenstein
4. pomník przyrody „Zielona grusza“
5. punkt widokowy
6. folwark „Karłowiec“
7. pałac rodziny Larisch-Mönnich
8. pomniki przyrody dęby „Mieszko“ i „Przemko“
9. kaplica Opatrzności Bożej

Karvina:

10. pałac Frysztat
11. park Palacowy
- 11.a plac zabaw
- 11.b mini zoo
- 11.c obszar rekreacyjny Lodičky
12. uzdrowisko Darków
13. kościół parafialny Podwyższenia Krzyża Świętego
14. Rynek Masaryka
- 14.a fontanna
- 14.b Muzeum Śląska Cieszyńskiego i Biblioteka Miejska
15. kościół św. Petra z Alkantary

dím svého chotě, který na mne čeká u (9) kaple. Je čas vyrazit do Fryštátu a Karviné.

Zámek vznikl koncem 17. století, pravděpodobně na místě dřívější stavby z 16. století. Rezidenti v nádherném okolí nad řekou Petruvkou

nechal postavit zemský maršálek Těšínského knížectví, baron Fridrich Jiří Vlček. Objekt byl několikrát přestavován a rozšířen. Svou současnou podobu francouzského neobaroka získal koncem 19. století. Kolem paláce vznikl anglický krajinařský park s umělým rybníkem. Budova je třípodlažní s půdorysem písmene L. Její dvě křídla spojuje čtyřhranná věž se čtyřbokou střechou. Momentálně je zámek v privátním vlastnictví.

Dva památné duby, jsou pojmenovány po těšínských knížatech z rodu Piastovců – Měšek a Přemek, jsou opravdu výjimečné. Strom Měšek má již přes 750 let a je nejstarším dubem ve Slezsku. Obvod jeho kmenu 910 cm a výška 35 m ho řadí mezi patnáct největších dubů v Polsku. Mladší a menší dub Přemek má asi 450 let, dosahuje výšky 30 m a obvod kmene činí 550 cm. Ve Velkých Kunčicích je ještě dalších 5 stromů se statusem přírodní památky.

Kaple Božské prozřetelnosti se nachází hned vedle zámku. Byla postavena r. 1767 ve stylu pozdního baroka. Před touto kamennou a cihlovou stavbou zde stála dřevěná kaple postavená r. 1686 na popud výše zmíněného Fridricha Jiřího Vlčka. Dřevěná kaple přestala stačit zvyšujícímu se zájmu o toto poutní místo, a proto ji nový majitel, rodina Harasovských, dal přestavět. Sjížděli se zde poutníci z širokého okolí, zájem však opadl koncem 19. století, kdy se vyhledávaným poutním místem stal Frýdek. V oknech kněžiště jsou vitráže s vyobrazením Božské prozřetelnosti

Pałac został wzniesiony pod koniec XVII wieku, prawdopodobnie na miejscu wcześniejszej budowli z XVI wieku. Budowę rezydencji w pięknej okolicy nad rzeką Piotrówką zlecił marszałek ziemski Księstwa Cieszyńskiego, baron Friedrich Jiří Vlček. Objekt był kilkakrotnie przebudowywany i rozbudowywany. Jego obecna forma francuskiej budowli neobarokowej sięga końca XIX wieku. Wokół pałacu powstał angielski park krajobrazowy ze sztucznym stawem. Pałac jest trzykondygnacyjnym budynkiem postawionym na rzucie litery L. Dwa skrzydła pałacu łączy kwadratowa wieża z czworokątnym dachem. W chwili obecnej pałac znajduje się we własności prywatnej.

Dwa pamiątkowe dęby nazwane po cieszyńskich księżętach z rodu Piastów - „Mieszko“ i „Przemko“, są naprawdę wyjątkowe. Drzewo „Mieszko“ ma już ponad 750 lat i jest najstarszym dębem na terenie Śląska. Obwód pnia wynosi 910 cm, wysokość 35 m; jest to jeden z 15 największych dębów w Polsce. Młodszy i mniejszy dąb „Przemko“ ma już ok. 450 lat, sięga 30 m, obwód pnia wynosi 550 cm. W Kończycach Wielkich znajduje się także 5 innych drzew objętych statusem pomnika przyrody.

Obok zamku znajduje się kaplica Opatrzności Bożej. Została wzniesiona w roku 1767 w stylu późnego baroku. Przed obecną budowlą kamienną-ceglaną, stała tu drewniana kaplica wybudowana w roku 1686 na zlecenie ww. Friedricha Jiřího Vlčka. Kaplica drewniana przestała wystarczać ciągle wzrastającemu zainteresowaniu pielgrzymów, dlatego też jej nowi właściciele, rodzina Harasovskich, zlecieli jej przebudowę. Gromadzili się tu pielgrzymi z bliższych i dalszych miejscowości, ogólne zainteresowanie zmalało jednak pod koniec XIX wieku, kiedy

ti a Svaté rodiny, které jsou vytvořeny moderním způsobem z plexiskla. V roce 1938 je kapli věnoval Dr. Otto Röhm, tchán jednoho ze synů hraběnky Gabriely, který v roce 1928 jako první zahájil v Německu výrobu plexiskla. Po válce se kaple, stejně jako zámek, stala státním majetkem. Vrácena byla farnosti v r. 2002.

Cesta není daleká, ze zámku v Kunčicích na zámek ve Fryštátu (Karviná/CZ) nám potrvá jen asi hodinu. Z Kaczyz jedeme trasou směrem k bývalému zámku Ráj po staré cestě (nyní Polska ul.). Ve vaší době je to již české území. Po levé straně na konci cesty můjme zámek Ráj, který vlastní baron Beess, a stejně tak nedaleké darkovské lázně. Lázně zde budou i ve vaší době, oproti tomu romantický barokní zámek nikoliv. Odsud je to již co by kamenem dohodil. Přímo na náměstí se nachází první cíl naší rodinné výpravy. Mám k (10) zámku Fryštát vřelý vztah, narodil se zde můj otec a přesto, že zemřel, když jsem byla malá, s jeho rodinou jsme byli vždy v úzkém kontaktu.

Zámek Fryštát dnes spolu s přilehlým kostelem Povýšení sv. Kříže tvoří dominantu karvinského náměstí. To, že se dochoval jako poslední ze čtyř zámků karvinského území a přečkal období výlučné industrializace zdejší oblasti, je svým způsobem zázrak, a tím představuje jedinečnou památku svého druhu ve zdejším regionu. Ve své podstatě ne tak honosný a rozlehlý jako zaniklé zámky Solca a Ráj, ovšem z pohledu historického významu nejvýznamnější. Zámek je z jedné strany spojen krytou chodbou s oratoří kostela a z druhé strany je skleněnou chodbou propojen s vedlejší budovou „Lottyhaus“. Celoročně je ve třech okruzích po šlechtických komnatách a uměleckých dílech přístupný veřejnosti (www.zamek-frystat.cz).

to pielgrzymi zaczęli odwiedzać coraz częściej Frydek. W oknach prezbiterium znajdują się witraże przedstawiające Opatrzność Bożą i Świętą Rodzinę wykonane w sposób nowoczesny przy użyciu szyb plexi. W roku 1938 podarował je kaplicy dr Otto Röhm, teść jednego z synów hrabiny Gabrieli, który w roku 1928 jako pierwszy rozpoczął w Niemczech produkcję szyb plexi. Po wojnie kaplica, podobnie jak i pałac, stała się majątkiem państwowym. Do parafii wróciła w roku 2002.

Droga z pałacu w Kończycach do pałacu we Frysztaście (Karwinia/CZ) nie jest daleka, zajmie tylko ok. godziny. Z Kaczyz wyruszamy trasą w kierunku dawnego zamku Ráj po starej drodze (za moich czasów są to ziemie polskie). W Waszych czasach jest to już jednak terytorium Republiki Czeskiej. Po lewej stronie na końcu drogi mijamy zamek Ráj, którego właścicielem jest baron Beess oraz położone niedaleko uzdrowisko Darków. Uzdrowisko będzie funkcjonować także w Waszych czasach, romantyczny, barokowy zamek niestety już nie. Stąd to już tylko rzut kamieniem. Pierwszy cel naszej rodzinnej wyprawy znajduje się na samym rynku. Mam do (10) pałacu Frysztat ogromny sentyment, tu narodził się mój ojciec i choć umarł on gdy byłam mała, zawsze utrzymywaliśmy bliskie kontakty z jego rodziną.

Obecnie pałac Frysztat wraz z kościołem Podwyższenia Krzyża Świętego króluje nad rynkiem karwińskim. To swoisty cud, że pałac zachował się jako ostatni z czterech zamków znajdujących się na terenie Karwiny i przetrwał okres industrializacji tutejszych obszarów, stanowi więc wyjątkową, jedyną w swoim rodzaju pamiątkę minionych czasów. Choć nie dorównywał wsipa-

Tak už jsme očekáváni. Před zámkem se svou suitou čeká sestřienka Jindřiška, aby nás přivítala a uvedla do hostinského pokoje. Odpoledne si spolu zajedeme do lázní. Vezmeme to kořmo přes (11) zámecký park. Pane jo, tady se konaly významné hony. Zúčastnili se jich i jejich císařská Veličenstva Franz Josef a Sissi a v roce

1877 i následník trůnu Rudolf, buď mu země lehká. Byl tehdy ještě docela mladičký. Kdo by to byl tehdy věděl, k jaké tragédii jen asi po 10 letech dojde v Mayerlingu. Ještě teď mě z toho mrazí. Ve vašich časech už tyto proslulé hony připomíná jen malá obora s daňky v centrální části parku. Manžel se po občerstvení vydá na vedlejší zámek Solcu za můj bratrance hrabětem Jindřichem, který ho chce provést po svých důlních podnikcích. Věru skvělý podnikatel. O léčebných „zázracích“ (12) darkovských lázní jsem už dost slyšela. Zatím nemocí netrpím, ale může to být dobrá příprava na mé mateřské povinnosti a taky odpočinek po cestě. Spolu s Jindřiškou se na Solcu vydáme až po zítřejší bohoslužbě. Alespoň budu mít dost času si fryštátský zámek celý prohlédnout.

Z jižní strany je zámek obklopen zámeckým parkem (park Boženy Němcové) rozkládajícím se na ploše 51 ha. V parku s několika vzácnými původními dřevinami se nachází (11a) dětský koutek ve stylu slovenského hradiště a (11c) rekreační areál Lodičky, kde je možno zapůjčit si loďky na projížďku slepým ramenem řeky Olše. Ve střední části poblíž bývalých zámeckých koníren se nachází oblíbené místo pro vycházky rodin s dětmi – (11b) zookoutek s výběhem pro daňky, jeleny sika a kozy kamerunské. Neodmyslitelnou součástí zámeckých parků lze spatřit i zde. To, když se některý ze zdejších pávů uvolí a ukáže se v plné parádě svého zdobného peří. Po obvodu parku jsou vytyčeny tematické cyklo-

nialoční i rozgleloční neistniejacych juž zamkóv Solca i Raj, jest najbardziej wyjątkowy pod względem historycznym. Z jednej strony pałac jest połączony zadaszonym korytarzem z kościelną kaplicą, z drugiej strony przeszklonym korytarzem łączy się z sąsiednim budynkiem „Lottyhaus”. Pałac jest otwarty dla zwiedzających, którzy mogą w nim zobaczyć szlacheckie komnaty i dzieła artystyczne (www.zamek-frystat.cz).

Juž na nas czekają. Przed pałacem wypatruje już nas kuzynka Jindřiška, wita nas i zaprowadza do pokoju gościnnego. Po południu wspólnie pojedziemy do uzdrowiska na koniach, przez (11) Park Pałacowy. Proszę Państwa, tu dopiero odbywały się ważne polowania! Brali w nich udział Ich Cesarskie Mości, Franciszek Józef i Sissi, a w roku 1877 również następca tronu Rudolf, niech mu ziemia lekka będzie. Był wtedy jeszcze dość młody. Gdyby tylko wiedział, do jakiej tragedii dojdzie w Mayerlingu po więcej niż 20 latach. Na samą myśl przesywają mnie dreszcze. W Waszych czasach już tylko niewielka zagroda za danielami przypomina o słynnych polowaniach. Po posiłku mój małżonek uda się do sąsiedniego zamku Solca z wizytą u mojego kuzyna hrabiego Jindřicha, który chce go oprowadzić po swoich przedsiębiorstwach kopalnianych. Naprawdę świetny biznesmen. O leczniczych „cudach” (12) uzdrowiska w Darkowie słyszałam już nie raz. Na razie nie doskwierają mi żadne choroby, ale może to być dobre przygotowanie do obowiązków matki, a jednocześnie odpoczynek po drodze. Wspólnie z Jindřiską pojedziemy do zamku Solca dopiero po jutrzejszej mszy. Przynajmniej będę mieć dość czasu na skrupulatne obejrzenie całego pałacu fryszackiego.

trasy a in-line stezka. O prázdninách se mohou příznivci nostalgických projížďek pravidelně pozvit po parku v kočáře s koňským spřežením. Tato služba zde funguje každé prázdniny nepřetržitě již řadu let a je velice oblíbená nejenom místními, ale jezdí zde zájemci ze všech koutů republiky.

Na zámecký park navazuje Lázeňský park, který spolu s několika lázeňskými objekty a vilami vytváří ucelený lázeňský areál „starých“ Lázní Darkov. Původní lázně z roku 1867 se totiž během 70. let 20. století rozrostly o další areál na opačném konci města, který je označován jako Rehabilitační sanatorium. Zjednodušeně se oběma léčebnám říká staré a nové lázně. Lázně Darkov využívají k léčbě jodobromovou solanku. Některé budovy starých lázní jsou kulturními památkami. Kromě léčebného lázeňství na vysoké kvalitativní úrovni, jsou k dispozici i moderní wellness centra (www.darkov.cz).

Probouzím se do krásného letního rána a po včerejší lázeňské návštěvě se cítím jako znovuzrozená. Ještě před snídaní zajdeme na bohoslužbu ve zdejším (13) farním kostele. To svým příbuzným závidím. Nejenže je kostel hned vedle zámku, ale navíc je s ním propojený úzkou chodbičkou, která vede ze zámecké komnaty přímo do ořatoře kostela. Svou zbožnost tak mohou projevit, kdykoliv se jim zachce a velmi pohodlně.

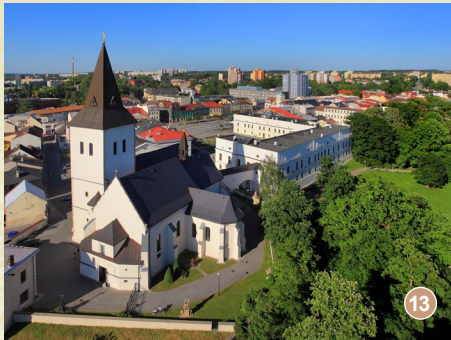

Ze strany poúdniovej pałac jest otoczony parkiem Boženy Němcové zajmującym powierzchnię 51 ha. W parku rośnie kilka rodzimych drzew, znajduje się tam (11a) plac zabaw w stylu grodu słowiańskiego oraz (11c) obszar rekreacyjny Lodičky, gdzie można wypożyczyć łódki i popływać po rzece Olzie. W centralnej części, w pobliżu dawnych zamkowych stajni, znajduje się popularne miejsce spacerów rodzin z dziećmi (11b) mini zoo z wybiegiem dla danieli, jeleny sika i kóz kamerunskich. Również tutaj można zobaczyć nieodłączne, charakterystyczne elementy parków pałacowych. Np. pawia, który rozwija swoje piękne, ozdobne skrzydła dla odwiedzających. W parku wytyczono tematyczne ścieżki dla rowerzystów i rolkarzy. W czasie wakacji, miłośnicy nostalgicznych przejażdżek mogą regularnie jeździć po parku bryczką. Atrakcja ta co roku przyciąga zainteresowanych i jest bardzo popularna nie tylko wśród mieszkańców, ale także wśród gości przybyłych z różnych zakątków Czech.

Do Parku Pałacowego przylega Park Uzdrowski, który razem z kilkoma obiektami uzdrowskimi i willami tworzy teren uzdrowski „starego” uzdrowska w Darkowie. Pierwotny teren uzdrowska z 1867 roku, pod koniec lat 70. XX wieku powiększył się o kolejne tereny na przeciwnym krańcu miasta, nazywane Sanatorium Rehabilitacyjnym. Powszechnie tereny te nazywa się starym i nowym uzdrowskiem. W uzdrowsku Darków stosuje się leczenie solanką jodobromową. Niektóre budynki starego uzdrowska zostały uznane za pomniki kultury. Poza wysokiej jakości zaplecze leczniczym, uzdrowska oferują również nowoczesne ośrodki WELLNESS (www.darkov.cz).

Budzę się pięknego, letniego poranka, a po wczorajszej wizycie w uzdrowsku czuję się jak nowo narodzona. Jeszcze przed śniadaniem udamy się na mszę w tutejszym (13) kościele parafialnym. Tego zazdroścę moim krewnym. Kościół nie tylko znajduje się tuż obok pałacu, ale co więcej łączy się z nim za pomocą wąskiego korytarza prowadzącego z komnaty zamkowej bezpośrednio

Farní kostel Povýšení sv. Kříže z přelomu 13. a 14. století je nejstarším zděným objektem ve městě. Původní gotický sloh zde byl s menšími vlivy dalších stavebních úprav zachován dodnes. Jižní kaple s obrazem Panny Marie fryštátské, kterému věřící přisuzovali mnoho zázračných uzdravení, je poutním místem. Kostel je veřejnosti přístupný i mimo církevní obřady. Turisté se sem mohou dostat v rámci speciálních prohlídek zámku a kostela a rovněž v rámci projektu Otevřené chrámy, s průvodcem a zdarma. Atraktivní prohlídka věže kostela je však třeba předem objednat. (www.farnost-karvina.cz)

13

Kościół parafialny Podwyższenia Krzyża Świętego z przelomu XIII i XIV wieku to najstarszy mурowany obiekt w mieście. Pomimo kilku niewielkich modyfikacji budynku, do dziś zachował się jego pierwotny styl gotycki. Wielu pielgrzymów odwiedza południową kaplicę z wizerunkiem Maryi Panny Frysztańskiej, któremu przypisuje się wiele cudownych uzdrowień wierzących. Kościół jest otwarty dla zwiedzających również poza ceremoniami kościelnymi. Turyści mogą zwiedzać kościół w ramach zorganizowanych wycieczek po pałacu i kościele, ale również w ramach projektu „Otwarte świątynie“ z przewodnikiem, bez żadnych opłat. Atrakcyjną wycieczkę po wieży kościelnej należy jednak zamówić z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym (www.farnost-karvina.cz)

do kaplicy kościelnej. Dzięki temu moi krewni mogą wyrażać swoją wiarę kiedykolwiek zechcą, w bardzo wygodny sposób.

Z okna Lottyhausu patrzę na poranny ruch na malowniczym rynku frysztackim. W Waszych czasach jest to główny (14) Rynek Masaryka w Karwinie. Przez chwilę oddaje się refleksjom na temat sensu życia ludzkiego i miejsca człowieka na świecie. Moje filozoficzne przemyślenia przerywa służąca z wiadomością od kuzynki, że powóz jest już przygotowany i możemy ruszać do zamku Solca.

Z okna Lottyhausu patrzę na poranny ruch na malowniczym rynku frysztackim. W Waszych czasach jest to główny (14) Rynek Masaryka w Karwinie. Przez chwilę oddaje się refleksjom na temat sensu życia ludzkiego i miejsca człowieka na świecie. Moje filozoficzne przemyślenia przerywa służąca z wiadomością od kuzynki, że powóz jest już przygotowany i możemy ruszać do zamku Solca.

14

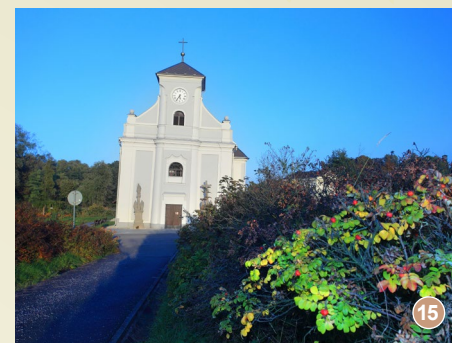
Z okna Lottyhausu si prohlížím ranní hemžení na malebném fryštátském rynku. Ve vašich časech je to centrální (14) Masarykovo náměstí Karviné. Chvilinku přemýšlím o smyslu pozemského života a místě v něm každého jedného z nás. Z mých filozofických myšlenek mě vytrhne služebná se vzkazem od sestřenky, že kočár je již připraven a můžeme vyrazit do Solce.

Masarykovo náměstí je stejně jako zámecký a lázeňský areál součástí městské památkové zóny. V jeho středu se nachází (14a) litinová kašna z r. 1900, ve východní části náměstí je radnice, na opačném konci náměstí (14b) Muzeum Těšínska a městská knihovna, v jižní části zámek Fryštát a kostel Povýšení sv. Kříže. Náměstí lemuje řada měšťanských domů, z nichž některé jsou kulturní památkou.

Zámek Solca je nádherné honosné sídlo hodné svých zámožných majitelů. Manžel s bratránkem Jindřichem nám jdou naproti. Je škoda, že ve vaší době se již nemůžete pokochat krásou tohoto larischovského nejnovějšího sídla. A vůbec, celé město Karviná, které zažilo největší rozkvět ve 20. a 30. letech 20. století se svými výstavními domy, horníckými koloniemi, reprezentativní radnicí, dvěma kostely starým a novým, obchody, pivovarem, už neexistuje.

Jako memento zde zůstane stát pouze (15) kostel sv. Petra z Alkantary, šachty nepočítaje.

„Šikmý“ kostel sv. Petra z Alkantary z r. 1736 je označován jako česká Pisa, jelikož v důsledku poddolování pod ním klesla půda o 37 metrů a v důsledku toho se kostel naklonil, ale zůstal stát. Kostel dnes slouží nejenom církevním účelům. V sezoně je otevřen návštěvníkům o víkendech zdarma i s průvodcem. O tuto raritu je zájem nejen z Česka, ale přitahuje turisty i ze zahraničí, kteří chtějí zažít ten zvláštní pocit, kdy stojíte na rovné zemi, a přece šikmo, nebo si udělat fotku s kostelem – „jako v Pise“ (www.farnostdoly.cz).

15

Zde naše společné putování končí. S chotěm se zde zdržím ještě pár dnů a přidá se k nám i má sestra Františka z rychvaldského panství. Doufám, že jste v mé společnosti strávili příjemné chvíle, hodně se dozvěděli o zdejší rázovitěm regionu a jeho historii, užili si relax i pobavení a nostalgicky zavzpomínali i na staré dobré časy, jako já.

Rynek Masaryka, podobně jak i teren pałacowo-uzdrowiskowy, są częścią miejskiej strefy zabytkowej. W jego centralnej części znajduje się (14a) żeliwna fontanna z 1900 roku, w części wschodniej znajduje się ratusz, na drugim końcu rynku (14b) Muzeum Śląska Cieszyńskiego i Biblioteka Miejska, w części południowej pałac Frysztat i kościół Podwyższenia Krzyża Świętego. Wokół rynku znajdują się kamienice mieszczarskie, część z nich jest zabytkiem kultury.

Zamek Solca to piękna, okazała rezydencja jego bogatych właścicieli. Mąż z kuzynem Jindřichem wychodzą nam naprzeciw. Szkoda, że w Waszych czasach nie możecie już cieszyć się pięknem tej nowej rezydencji Larischów. Ogólnie rzecz biorąc, całe miasto Karwina, które swój największy rozkwit przeżyło w latach 20. i 30. XX wieku, z wystawnymi domami, koloniami górniczymi, reprezentacyjnym ratuszem, dwoma kościołami (starym i nowym), sklepami, browarem, już nie istnieje. Pamiątką po tamtych czasach jest już jedynie (15) kościół św. Petra z Alkantary, nie licząc szybów.

„Krzywy” kościół św. Piotra z Alkantary z roku 1736 jest nazywany czeską Pizą, ponieważ w wyniku działalności kopalni ziemia pod budynkiem osunęła się o 37 metrów, kościół przekrzywił się, ale nie został uszkodzony. Dziś kościół służy nie tylko celom kościelnym. W sezonie jest otwarty dla odwiedzających w weekendy, bez opłat, z przewodnikiem. Atrakcja ta przyciąga nie tylko mieszkańców Czech, ale również turystów zagranicznych, którzy chcą zaznać uczucia stania na płaskim, lecz jednocześnie krzywym podłożu i zrobić sobie zdjęcie z kościołem – „jak w Pizie“ (www.farnostdoly.cz).

Tutaj nasza podróż dobiega końca. Zostaniemy tu jeszcze z mężem parę dni, dołączy do nas moja siostra Franciszka z Rychwałdu. Mam nadzieję, że dobrze bawiliście się w moim towarzystwie, dużo dowiedzieliście się o tutejszym regionie i jego historii, odpoczęliście i jednocześnie powspominaliście stare, dobre czasy, tak jak ja.

Kde vám prozradí více

O mých zastaveních a dalších doporučeních k návštěvě vám řeknou více informací na české i polské straně zde:

Městské informační centrum v Karvině
Miejskie Centrum Informacji w Karwinie

Masarykovo nám. 71
733 24 Karviná
+420 596 318 620
www.karvina.cz
micka@rkka.cz

tel.:
web:
e-mail:

Co jeszcze warto zobaczyć

Jeżeli chcecie dowiedzieć się czegoś więcej o moich wycieczkach i rekomendacjach dotyczących kolejnych podróży, zachęcam do odwiedzenia punktów informacji:

Punkt Informacji Turystycznej
Dom Przyrodnika
Turistické infocentrum-Přírodovědný dům

ul. Główna 2
43-419 Hażlach
+48 33 8569 555
www.hazlach.pl
e-mail: ug@hazlach.pl

Zpracoval/Sporządził/a:
Odborná konzultace/doradztwo:
Polský překlad/tłumaczenie:
Foto:

Grafický návrh/Projekt graficzny:

I. Szczypková
P. Zajíček
Paula Dejer
Š. Špic, karvinský archiv
archiwum Urzędu Gminy Hażlach
Quatro reklama

Vydalo statutární město Karviná
Publikacja wydana przez Miasto statutarne Karwina
2020